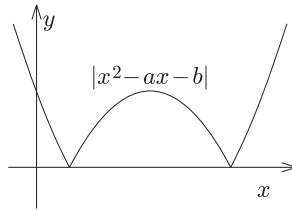

I. megoldás. Elegendő megvizsgálnunk, hogy hol van olyan x_0 , amelyre az $x \in [x_0; x_0 + 1]$ intervallumban az $x \mapsto x^2$ függvény legnagyobb és legkisebb értéke közti különbség legfeljebb $\frac{1}{4}$. Ha ugyanis egy ilyen x_0 -ra a függvény grafikonját az x -tengellyel párhuzamosan eltoljuk úgy, hogy az x_0 a 0-ba, majd az y -tengellyel párhuzamosan eltoljuk úgy, hogy a minimum értéke a $-\frac{1}{8}$ -ba kerüljön, akkor a kapott $x \mapsto x^2 - ax - b$ függvényre teljesül a feladat előírása.

Megfordítva, minden megfelelő a és b számra az $x \mapsto x^2 - ax - b$ függvényre alkalmas lineáris transzformációt alkalmazva az $x \mapsto x^2$ függvényhez jutunk, amely valamilyen $[x_0; x_0 + 1]$ intervallumon legfeljebb $\frac{1}{4}$ -et változik. Keressünk tehát az $x \mapsto x^2$ függvényhez ilyen x_0 értékeket. Az egyszerűség kedvéért jelölje az $x \mapsto x^2$ függvény maximumát és minimumát az $[x_0; x_0 + 1]$ intervallumon M_{x_0} és m_{x_0} . Az x_0 lehetséges értékei szerint több esetet különböztetünk meg.

1. eset: $x_0 \geq 0$. Ekkor a függvény az $[x_0; x_0 + 1]$ intervallumban szigorúan monoton növekvő, a minimumát x_0 -ban, a maximumát $(x_0 + 1)$ -ben veszi föl.

$$M_{x_0} - m_{x_0} = (x_0 + 1)^2 - x_0^2 = 2x_0 + 1 \geq 1.$$

2. eset: $x_0 \leq -1$. Ekkor a függvény az $[x_0; x_0 + 1]$ intervallumban szigorúan monoton csökkenő, a maximumát x_0 -ban, a minimumát $(x_0 + 1)$ -ben veszi föl.

$$M_{x_0} - m_{x_0} = x_0^2 - (x_0 + 1)^2 = -2x_0 - 1 \geq 1.$$

3. eset: $-1 < x_0 \leq -\frac{1}{2}$. Ekkor $|x_0| \geq x_0 + 1$, tehát $M_{x_0} = x_0^2$ és $m_{x_0} = 0$, így $M_{x_0} - m_{x_0} \leq \frac{1}{4}$ akkor és csak akkor teljesül, ha $|x_0| \leq \frac{1}{2}$, ami a megadott intervallumon csak az $x_0 = -\frac{1}{2}$ esetben lehetséges.

4. eset: $-\frac{1}{2} < x_0 \leq 0$. Ekkor $|x_0| < x_0 + 1$, tehát $M_{x_0} = (x_0 + 1)^2$ és $m_{x_0} = 0$. Most $M_{x_0} - m_{x_0} \leq \frac{1}{4}$ akkor és csak akkor teljesül, ha $|x_0 + 1| \leq \frac{1}{2}$, ami most nem lehetséges, hiszen $x_0 + 1 > \frac{1}{2}$.

Tehát $x_0 = -\frac{1}{2}$ az egyetlen olyan érték, hogy az $x \mapsto x^2$ függvény megváltozása az $[x_0; x_0 + 1]$ intervallumon legfeljebb $\frac{1}{4}$ - és ezen az intervallumon éppen ennyi. Így tehát mind az x -, mind az y -tengellyel párhuzamos eltolás egyértelműen meghatározott:

$$f(x) = \left(x - \frac{1}{2}\right)^2 - \frac{1}{8} = x^2 - x + \frac{1}{8}.$$

Így a megadott feltétel egyedül az $a = 1$ és a $b = -\frac{1}{8}$ esetben teljesül.

II. megoldás. Vezessük be az $f(x) = x^2 - ax - b$ függvényt. A feladat feltétele ekkor $|f(x)| \leq \frac{1}{8}$, ha $0 \leq x \leq 1$. A megoldásból kiderül, hogy az f függvényt már három alkalmas helyettesítési érték, $f(0)$, $f\left(\frac{1}{2}\right)$ és $f(1)$ meghatározza.

$$f(0) = -b; \quad f\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{1}{4} - \frac{a}{2} - b; \quad f(1) = 1 - a - b.$$

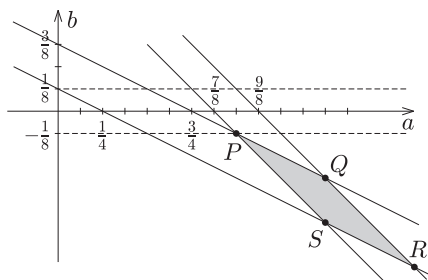
$$(1) |f(0)| \leq \frac{1}{8} \text{ akkor és csak akkor teljesül, ha } -\frac{1}{8} \leq b \leq \frac{1}{8}.$$

$$(2) \left|f\left(\frac{1}{2}\right)\right| \leq \frac{1}{8} \text{ akkor és csak akkor teljesül, ha } \frac{1}{8} \leq \frac{a}{2} + b \leq \frac{3}{8}.$$

$$(3) |f(1)| \leq \frac{1}{8} \text{ akkor és csak akkor teljesül, ha } \frac{7}{8} \leq a + b \leq \frac{9}{8}.$$

Ábrázoljuk a három egyenlőtlenség megoldáshalmazát egy derékszögű koordinátarendszerben.

Az ábráról leolvasható, hogy a (2) és (3) egyenlőtlenség megoldáshalmazát a $PQRS$ paralelogramma szemlélteti. A P csúcspont koordinátái $P\left(1; -\frac{1}{8}\right)$, a paralelogramma többi része pedig az $y = -\frac{1}{8}$ egyenes alatt van. Így a P pont az egyetlen, amelynek koordinátáira mindhárom egyenlőtlenség teljesül, ha van a feladatnak megoldása, akkor csak $a = 1, b = -\frac{1}{8}$ lehetséges.

Az pedig – például teljes négyzetre alakítva – nyomban adódik, hogy az $f(x) = x^2 - x + \frac{1}{8}$ függvényre teljesül a feladat előírása. Valóban: $f(x) = \left(x - \frac{1}{2}\right)^2 - \frac{1}{8}$ és ha $0 \leq x \leq 1$, akkor $\left|x - \frac{1}{2}\right| \leq \frac{1}{2}$, tehát

$$-\frac{1}{8} \leq f(x) \leq \frac{1}{4} - \frac{1}{8} = \frac{1}{8}.$$

Megjegyzések. 1. Könnyű meggondolni, hogy az $a = 1, b = -\frac{1}{8}$ értékeket már az $f(0) \geq -\frac{1}{8}; f\left(\frac{1}{2}\right) \geq -\frac{1}{8}; f(1) \leq \frac{1}{8}$ feltételek is meghatározzák.

2. Igen gyorsan célhoz érünk, ha észrevesszük, hogy

$$\frac{f(0) + f(1)}{2} = \frac{1}{2} - \frac{a}{2} - b = \frac{1}{4} + f\left(\frac{1}{2}\right),$$

ahonnan – felhasználva a feltételt – kapjuk, hogy

$$0 \leq \frac{1}{8} + f\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{f(0) - \frac{1}{8} + f(1) - \frac{1}{8}}{2} \leq 0,$$

tehát csak $f\left(\frac{1}{2}\right) = -\frac{1}{8}$ és $f(0) = f(1) = \frac{1}{8}$ lehetséges. Ezek az értékek a másodfokú polinomot egyértelműen meghatározzák.